

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. nov. dn.

Tečaj II. V Ljubljani 15. decembra 1862. List 24.

Podoba dobre šole.

Radi ogledujemo in občudujemo lepe podobe. Zatoraj mislim, da bom dragim bravcom in sobratom vstregel, če jim pokažem lepo, prijetno podobo — podobo dobre šole. Slikal pa bom le z besedo, in mislim, da bodo častiti braveci tudi s tako podobo zadovoljni.

Znamnja dobre šole razdelujem v znotranje in zunanje. Znotranje, ki so jedro, in ki morajo iz učnikovnega serca priti, so: vera, ljubezen, marljivost, jasnost ali dobra volja, mir in pokornost.

Vera mora v učnikovem sercu vkoreninjena biti; in kakor solnčni žarki večkrat goste oblake prederejo, zemljo ogrevajo in rodovitno storé, tako se bo tudi učnikova pobožnost pri njegovem nauku in vsakem djanju prikazala, nepopačene otroške serca ogrevala, se v njih vkoreninila, in bo za to in večno življenje dober sad donášala. Pri molitvi in petju sv. pesem naj se učenik pobožno obnaša, in kmali se bo ta čednost tudi otročjih serc polastila. Z vsakim naukom se more tudi kaj bogoljubnega združiti. Tukaj sicer ni prostora, da bi obsirno dokazoval, kako se more to zgoditi; pa popolnoma te važne reči vendar ne morem preskočiti. — Pri berilnih vajah more učenik svoje učence učiti božjo vsemogóčnost, neškončno modrost in dobroto občudovati, stvarnika hvaliti in častiti, — ubogim in sirotam usmiljenje skazovati, i. t. d. — Za lepopsne vaje naj se rabijo stavki pobožnega zapopadka. Tudi pri začetku, kadar učenci še le posamezne besede pišejo, se

lahko tako ravná, če jim učenik, post. imena svetnikov predpiše, njih življenje razklada in učence spodbuja, take izglede posnemati. Kolikorkrat učenec potem tako imé zapiše, se spominja dotične povesti in nauka, in bogoljubnost čedalje bolj in bolj njegovo serce napolnjuje. Pri številjenju naj se učencom na serce polaga poštenost, pravednost in varčnost; goljušija pa naj se jim graja i. t. d.

Na omenjeno vižo se dá z vsakim naukom kaj pobožnega združiti, kar učitelj ne sme nikakor v nemar puščati. Brez pobožnosti ni modrosti, ni prave sreče. Posebno pa mora nedeljske učence varovati vsakega brezdna; kaže naj jim pravi pot, pa tudi naj jim razlaga strašne nasledke pregreh (p. pijančevanja, iger, tatvine i. t. d.). Učenik sam pa naj bo marljiv kristijan, in nikar hinavec. Otročiči kmali spoznajo in čutijo, ali biva v učenikovem sercu resnica ali hinavščina in svetohlinost. Zato hodi učenik v resnici pobožen, in lahko se bo potem ta čednost tudi nedolžnih otroških serc poprijela. Bogoljubno serce učenikovo in pobožne serca učencov so podlaga dobre šole, iz koje izrašča še mnogo drugih imenitnih lastnost. Tako prvič

ljubezen, ktera mora tudi priti iz učenikovega serca. Učenik mora ljubiti Boga, svoj poklic in svoje učence. Svoje učence ljubi, ako se ž njimi vedno prijazno obnaša kakor oče (tako tudi kadar kaznuje). Ako učenik ljubi svoje učence, tudi učenci njega ljubijo; radi hodijo v šolo, in mu s pridnostjo njegovo ljubezen povračujejo. — Ta ljubezen se preseli s časom tudi v druge družbe in občine. Vzajemna ljubezen je drugo znamenje dobre šole.

Če je v šoli vzajemna ljubezen, se ji gotovo pridruži tudi tretja lastnost, namreč marljivost. Učenik, ki ljubi svoj poklic in svoje učence, je gotovo tudi marljiv, t. j. on pridno dela na svojem polju. Vsaki dan pride pripravljen v šolo, in ima gradivo za celi dan že osnovano in vredjeno. Če učenik marljivo podučuje, se tudi učenci marljivo učé; če pa učenik opravlja svojo službo leno, po hlapčevsko in vedno po enem kopitu, se polasti tudi učencov lenoba in dolgi čas. Umni in marljivi učenik je podoben prijetnemu, spomladanskemu solncu, ki sneg raztali, da se zemlja ozeleni in mile rožice razcvetó; nemarljivi učenik pa je kakor merzli, jesenski sever, ki zale rožice poparja in slano napravlja.

Da pa marljivost ne omerzne, jo mora dobra volja pod-

pirati. Tje, kjer je jasnost, t. j. dobra volja, vsakdo rad zahaja, toliko bolj pa mladost, ki so ji še neznane posvetne skerbi in nadloge, kise ji iz oči in obraza le dobra volja smehlja. Zatoraj mora tudi učenik z jasnim očesom in vedrim obrazom učiti, in učenci ga radi poslušajo in mu jasno odgovarjajo. Učenci so že dobre volje, če vidijo, da je učenik z njihovimi odgovori zadovoljen, da jih za to prijazno pogleduje, in ni treba (tudi ni spodobno), da bi v šoli burke vganjal. Razun imenovanih lastnost tirjamo od dobre šole še

mir. To lastnost morajo imeti učenik in učenci. Učenik mora pri vsakem primerljeju miren biti; t. j. on se zavoljo kakega pregreška ne sme koj togotiti, temuč mora vse premišljeno in mirno opravljati. Škodljiva je čezmerna ojstrost, pa tudi nezmereno pohvaljevanje. Zatoraj naj bo učitelj miren, naj dela vse premišljeno, in mnogim neprijetnostim se bode odtegnil.

Pokojni pa morajo biti učenci. V dobri šoli ni hruša in šepeta, ker učenik in učenci svoj namen marljivo zasledujejo. Kjer je nepokoj, ne more biti pazljivosti, in nauk pada med ternje in ne donša sadú. Poslednje znotranje znamenje dobre šole je še

pokornost. Vsaki človek, v katerem koli stanu, mora poznati pokornost. Brez pokorščine razpadejo družbe in cele deržave, zgine red in kerščanska ljubezen. Vsi moramo biti pokorni božjim in posvetnim postavam, in nepokornost napravi človeku reve in težave, ga stori časno, pogosto pa tudi večno nesrečnega. Zatoraj se mora mladina te čednosti že zgodaj privaditi. Kjer je pokornost, tam so pa tudi zapovedi. Tudi učenik zapoveduje; zapovedovati pa mora umno in pazno, in učenci morajo take zapovede hitro in na tanko dopolnovati. Pokornost je pglavitni šolski pogoj. Govorili bodemo morebiti še drugokrat in obširnejše od tih lastnost.

Šola, kjer prebiva pobožnost, ljubezen, marljivost, dobra volja, mir in pokornost, je prava, je dobra šola, in kdor pride vanjo, je rad notri, kajti ta slika mu dobro dopade. In če so s temi znotranjimi znamenji tudi združeni zunanji, se šola gotovo vsakemu drago prikupi. Zunanje znamenja pa so: snažnost, prostor, svitloba, — potem razne podobe in šolska oprava. — Sklenem pa svoje besede s preserčno željo: „Naj bi se ta podoba v vsaki šoli nahajala!“

Ferd. Vigele.

Podučevanje v ljudski šoli naj bo v kerščanskem duhu.

(Konec.)

Otrok postaja čedalje brihtnejši; začne to ali uno pre-mišljevali. Tukaj je pa zopet priložnost, da se dalje versko - npravno izobražuje; oblika, berilna tvarina in pismene naloge v to pripomorejo. Kaj po oblikah v branji in pisanji se morejo učenci versko - npravno izobraževati? In vendar je tako. — Oblika gleda na lepoto; edino lepo pa je, kar je dobro in resnično, to pa je v žlahti z nravo in vero. Namen oblike pa je, da se otroci napeljujejo, da občutijo, kaj je lepo; in tako dalje naj se otroci v ljudski šoli pripeljejo, da bodo namreč mogli lepo občutiti in se nad takim veseliti. Ako je učenik jezikoslovja z učenci sem le prišel, potem lahko rabi berilne oblike, da zbuja v njih verske občutke, ker vse lepo, pa tudi vse resnično, ako vse prav obravnjuje, pripelje človeka do uzora vse lepote, vse dobrote in resničnosti — do Boga. Razkladal bo učenik v ta namen otrokom lepoto katoliškega bogočastja. Je li to vredno truda? Kaj se mar s tim premalo doseže?

Mislimo, da se doseže veliko, kar zadeva nauk, pa tudi versko prepričanje. Veliko je cerkvenih pesem, ki so gotovo toliko vredne, kakor drugi klasični izdelki; v srednjih šolah bi jih mogel učenik ravno tako rabiti, kakor une. Kako lepe, visoke, kako bogate priličnih obrazov in naj lepših podob so slovesne berila katoliške cerkve! In ker so v teh kakor v unih liturgijskih oblikah katoliške verske in djanske resnice tako častitljivo in spodbudno izražene in pripodobljene, spozná se lahko, da bi se po njih kerščanski duh zelo razširjal, če bi jih prav umeli rabiti. Sveta povestnica ima za nekatere oblike spisja in za branje veliko lepe in prav primerne tvarine. Prilike, podobe, krepki izreki, naj imenitniše vodila za življenje, ki so večkrat tako lepo povedane, da se lepše ne dajo izreči, in drugi neprecenljivi literarni zakladi hranjeni v sv. pismu, morejo se s toliko večjim pridom obračati v versko npravno izobraženje, ker se pri branju otroci soznanijo s sv. pismom, virom vsega božjega razodenja. Za versko-npravno izobraženje je to gotovo silno važno.

Nekatere berila imajo tudi zares veliko berilnih vaj vzetih

iz sv. pisma in bukev cerkvenih očetov. Pri učeniku je tedaj, da takšne berila umé pri podučevanju porabiti; poprej naj pa take sestavke v originalu bere, da jih bo temeljito razumel, ter učencom ložeje razkladal.

Menda ni treba bolj na tanko dokazovati, koliko se za vterjenje verskega spoznanja storiti more, če se vaje za branje in spisovanje prav izbirajo. S tim pa nočemo reči, da bi učenik v vsaki reči in povsod priložnost lovil, ter bral in pripovedoval kaj od vere; s tim bi ne dosegel svojega namena, in podučevanje bi se v drugih rečeh motilo. Pameten učenik in skušen pedagog vé, da ni vse vsaki čas in na vsakem kraju dobro. Lahko pa se pri jezikoslovnem poduku posluži takih misli in oblik, besedi in izrek, podob in izrazov, — lahko branje in spisovanje tako vravnjuje, da občutljivo serce pri mladini ne ostane prazno; ni zadosti namreč, da bi učenci lepoto spisa spoznali in čutili, zapopadek njegov pa v nemar puščali; poglavitna reč je namreč to, ali lepe oblike služijo veri in nravi. Slabi, brezverski spisi v gladki besedi bi se smeli primeriti gnjilim in okužnim jabelkom v pozlačeni posodi. Skušnja uči, da se mladost za vse dá vneti, kar se ji v lepi obliki podá, naj bo že reč pri tem vsakdanja umazana, ali še celó vero zaničujoča. Ako bi se mladost vadila pred vsem zapopadek presojevati, kmali bi se ji gnjusilo nad mehkužnimi mesenimi spisi. Ako pa učenik hvali le lepoto spisja, zapopadek pa v nemar pušča, pospešuje škodljivo lepoznanstvo, ne pa kerščansko izobraženje.

Iz tega tedaj vsak lahko spozná, da se more pri jezikoslovnem poduku mladost kerščansko izobraževati; iz tega kratkega bo pa tudi vsak lahko pot najdel, po kateri mora hoditi, da doseže svoj namen. Veljajo pa tukaj aposteljnovе besede: „Za otroke je mleko, za odrasčene pa močnejša hrana“.

K drugi verstí učnih nauk smo šteli veroznanstvo kot učni nauk in zgodovino ter vednost ji pomagajočo, zemljopisje. Kar zadeva vero kot učni nauk, določen ji je namen, da soznani učence s verskimi in nravnimi resnicami po nauku sv. katoliške cerkve. Veroznanstvo je učni nauk za kateheta. Kako naj učenik kerščanski nauk v ljudskih šolah ponavlja, od tega ne bomo tukaj govorili, postava to določi. Zgodovina se uči zistematično še le v višjih realkah. Ker pa zgodovina pripoveduje, kar se je zgodilo, uči se tedaj v ljudski šoli, se vé da,

brez zistema, prvi nauk se stavi na historično podlago, in je v podlago zgodovinski veri, ki je za versko nravno napredovanje tako imenitna in važna. Učenik, ki zgodovino tako prednaša, da učenci iz nje spoznajo višje vladarstvo božje, doseže svoj namen t. j. učence versko izobrazuje in serca njih pripravlja za razodeto vero, ki ima naj večjo veljavo, ker pride od Boga. Neobhodno pa je potrebno, da se vera tako vterjuje in pomnožuje, sicer ne zraste ljudstvo verno in v resnici katoliško; priča tega nam je vsakdanje življenje, pa tudi zgodovina. Kaj si mar nejevera pa lažnjiv protestantizem ne prizadeva zgodovino kaziti in preobračati? Od katoliških učnikov se tedaj po pravici tirja, da zgodovinsko polje obdelujejo po katoliško, da posebno povzdiguje tiste členke, pri katerih pridobiva otroško serce za vero in nravo, in jih tedaj v resnici izobrazuje. Takih členkov pa najde učenik v sveti povestnici pa tudi v vsaki drugi po katoliški pisani učni knjigi. Kmali najde celo strimbo čudnih homatij; viditi je, da bo vse, kar je dobrega, iz sveta zginilo; kmali pa se vendar resnica povzdigne in veselo zmaga, ker vsevedni, vsemogočni, neskončno modri in pravični Bog svet vlada. Najde pa zopet blago dušo, ki vkljub vsem zopernostim in preganjanju zvesta ostane katoliški veri, ktere ne premaga ne obrekovanje, ne zaničevanje, ne preganjanje, pa tudi ne muke; zvesto se derži Boga in svete vere, ker unkraj groba jo čaka veselje, ki se ne dá primeriti s terpljenjem tega časa. Tamkaj najde ljudstvo ali državo, ki je dospela do verske svoje moči in slave. Kakor hitro je pa pri njemu pešati začela nrava, hiralo je tudi blagostanje, ker zgineval je zmed ljudstva verski duh; ljudstvo mora odstopiti, država pa se drugi deržavi umakniti, ker pravični Bog svetove vlada. Že učeniki ajdovskih Grekov in Rimljanov so govorili od maščevavne osode; kolikor več pa zamore katoliški učenik otroke opomniti, sicer ne na slepo osodo, temuč na vse vladajočo božjo pravico in tako otrokom v zgodovini pojasnovati besede sv. pisma, ki pravijo: „Še vrabelj ne pade s strehe brez volje nebeškega očeta“. Pokazati mora otrokom, da med tem, ko se na svetu vse preminja, se le prava cerkev nikdar ne premakne, ker postavljena je na skalo, in Gospod je obljubil pri nji ostati vse dni do konca sveta.

Ako tedaj učenik vzroka zgodovinskih dogodb le v

božji previdnosti iše, ako mu je Kristus sredotočje vse človeške zgodovine, očitno je, da veliko stori za versko нравno izobraženje učencov. In tako naj dela učenik po šolah, ker od tod se razširja omika med ljudstvo; da je to tudi njegova dolžnost, izvira iz tega, ker je ud katoliške cerkve, ker služi v katoliški državi, ki ga plačuje.

V šoli naj se tedaj o cerkvenih napravah nikar ne moti; nauki in naredbe njene naj se nikar ne napadajo, cerkvene osebe pa ne grajajo, nekatoliške vere in naprave naj se nikar ne hvalizujejo, pa tudi brez ljubezni ne presojujejo, — ker vse to ne spada med nauke za mladost, še manj pa za otroke po ljudskih šolah. —k.

P a š n i k.

Koliko so ljudske šole vredne? Prav res je, da so bili in da so še sedaj takšni ljudje, ki od ljudskih šol preveč pričakujejo, nadjajoči se, da one zamorejo нравski položaj prenameriti. Res je pa tudi, da je še več ljudi, ki od ljudskih šol ničesa ne pričakujejo, tedaj od njih nič nočejo vediti. Oboji predalječ gredó; poslednje pa je na ravnost škodljivo in pogubljivo. Kjer duhovska in deželska gosposke za šole zares toliko skerbé, kakor da bi bil pri njih blagor sveta, veliko drugega za ljudsko blagostanje prihaja iz šol. Kjer pa soseske, duhovski in deželski predniki imajo šole za zavode, ktere jim je nevzgodna časov prinesla, tedaj jim v državi ali soseski komaj kakšen kotichek privošijo, čuditi se potem ne moremo, ako učniki in učilnice ne opravijo toliko za ljudsko izobraženje, kolikor se je od njih pričakovalo.

Nevzgodna časov ni spravila šol na noge, temveč izrastla je šola iz tistega goršičnega zerna, ki je zrastle v velikansko drevo, da ptice spod neba in ubogi ljudstva pod njim prebivajo ter se veselé njegovega krila. (Kellners Aforismen.) —k.

0 vprašanj pri letošnjem konz. spraševanju.

(Konec.)

Kjer so pa otroci dobro izurjeni v takih in enakih rajtbah, koristno je, da se jim pokažejo različne razmere številstva, ker se dostikrat naloga po razmerah ložeje in hitreje reši,

in se tudi pri tem učijo otroci mnogoterih načinov rajtbe izdelovati. To naj se pa tako ob kratkem, prosto in očitno godi, kar je le moč. Post.: a) Ako 2 vatl. dvakrat toliko gold. veljata, mora veljati 6 vatl. dvakrat toliko gold. t. j. 12 gold. b) Ako ima 4° visoka palica 6° dolgo t. j. 1½ krat daljšo senco, moglo bi tudi 10° visoko drevo imeti 1½ krat daljo senco, namreč 15°. c) Če ima 3° visok steber 4° dolgo senco, mora biti v ravno tisti primeri tudi drevesna senca z drevesom; steber je za ¾ krat manji kot njegova senca, tedaj mora biti tudi drevo ¾ krat manji od njegove sence (10°), to je ravno 30/4 ali 7½^o. d) Če potrebujejo 4 del. 12 dni (1½ krat več dni), moglo bo 6 del. 1½ krat manj dni potrebovati (kot 12 dni), t. j. 8 dni. — Ko otroci nekatere take lahne naloge v glavi izdelajo, napeljuje naj jih učitelj na pismeno. Post: a) 2 vatl.: (primerjamo k) 4 gl. = (ravno tako) 6 v. : x gl.; 4 je za dvakrat večji ko 2, tedaj mora biti tudi x dvakrat večji kot 6, t. j. 12 gl. b) 4° visoka p.: 6° dolg. s. = 10° visk. drv. : x s.; 6 je 1½ krat večji ko 4, x mora biti toraj 1½ krat večji kot 10 = 15°. c) 3° visk. st. : 4° dolg. s. = x visk. drv. : 10° dolg. s.; 3 je ¾ manji od 4, mora tedaj tudi x ¾ manji biti od 10 = 30/4 ali 7½^o. d) 4 del. : 12 dni = 6 del. : x dni; 12 je trikrat več od 4, x ne more biti trikrat več od 6, ker je to nasprotna razmera, pa tudi ne trikrat manji ko 6 — ampak mora se vzeti tu tretjina od 12 in množiti tisto s tretjino od 6 (12 : 3 = 4, 6 : 3 = 2, 4 × 2) = 8 dni.

Nasprotna tristavka otroke zelo moti, če jo učimo po tem načinu reševati; bolje bi tedaj bilo, ako bi se enoimne števila z enoimnimi primerjale, ker pri takih razmerah se vsaka tristavka na enaki način lahko reši; pri nasprotni tristavki je treba le prvi ali drugi razmer obrniti ali prestaviti. Post. ; 4 del. : 6 del. = 12 dni : x dni; 6 del. je za 1½ krat več ko 4 del., tedaj bodo tudi 1½ krat manj dni potrebovali kot 12 dni (12 : 1½ ali ¾) = 8 dni.

a) 2 vatl. ¾ : 6 vatl. = 4 gl. ¾ ; x gl. = 12 gl., tako tudi b in c.

Ko otroci več takih lahkih razmer bolj na pamet izdelajo, napeljuje naj jih učitelj na ravnavo: v kakoršni razmeri je prvi člen z drugim, v taki mora biti tretji s četertim; potem naj jim pové, kateri so znotranji in kateri vnanji členi, in kako se najde neznan član. Ko otroci vse to dobro razumejo, smejo se jim

naloge bolj težkih razmer dajati. Naravno v našem poduku je to, da se otrok vodil uči iz primer in z vodilom si pri primerah pomagati zna; taki poduk bistri um.

13. Koliko gld. avstr. velj. dajo 8000 gold. dun. velj. po $2\frac{1}{2}$ od sto v 8 letih? Če dajo 100 gl. $2\frac{1}{2}$ gl. obresti, bi dalo 8000 ali 80 krat 100 80 krat $2\frac{1}{2}$ gl. ($2\frac{1}{2} \times 80$) = 200 gl. obresti v 1. letu, v 8 letih pa 8 krat toliko (200×8) 1600 gl. dun. velj. Če hočemo to v avstr. velj. premeniti, moramo vediti najpred, koliko to znese v starem dn.; 250 gl. dun. v. je toliko kot 100 gl. starega dn., razmer tedaj $250 : 100 = 5 : 2 = 2\frac{1}{2} : 1$; kolikorkrat $2\frac{1}{2}$ je v 1600, tolikh star. dn. je 1600 gl. dun. v. ($1600 : 2\frac{1}{2}$) = 640 gl. Če hočemo stari denar v avstr. velj. premeniti, moramo pri vsakem gl. st. dn. 5 kr. n. dn. več šteti ($640 \times 5 = 3200$, $640 + 32$) = 672 gl. avstr. velj. — ali se razmer postavi $100 : 105$ (okrajšano $20 : 21$) in s tristavko prerajta. Krajše se ta rajtba izdela, če se razmer med dun. in avstr. velj. ob enem postavi: ($20 \times 2\frac{1}{2} = 50$, $21 \times 1 = 21$) $50 : 21 = 1600 : x = 672$ gl. Še krajše se pa ta naloga reši z verižno številbo (Kettensatz), glej „Lehrbuch des gesammten Rechnens von Dr. Fr. Močnik“ strani 122 — 126.

14. Nekdo zmenja 2400 gl. srebr. dvajsetic pri nadavku 24 za papirnat denar, in vzame za nadavkov znesek sukna, vatal po $6\frac{1}{2}$ gl., koliko vatlov ga dobí? Pri vsakih sto gold. dvajs. dobí 24 gl. pri 24 sto gl. pa dobí 24 krat 24 gl. t. j. (24×24) = 576 gl. papirn. dn.; če vzame za ta denar sukna, vatel po $6\frac{1}{2}$ gl., dobí toliko vatlov zanj, kolikorkrat je $6\frac{1}{2}$ gl. v znesku zapopadeno, ($576 : 6\frac{1}{2}$) 88 $\frac{8}{13}$ vatlov. Se vé, da se ta rajtba tudi naj prvo s tristavko, potem pa z razštevenjem dá izrajtati.

15. Trije skupaj kupčujejo. A vloži 30.000, gl. B v primeri od tega kakor 5 : 6, C pa dvakrat toliko kakor B. Koliko vložijo vsi vkup, in koliko dobička 15 od sto dobi vsaki? — B vloži v primeri k A ($5 : 6 = 30.000 : x$) = 25.000 gl., C dvakrat toliko (25.000×2) = 50.000 gl. in vsi vkup ($30.000 + 25.000 + 50.000$) = 105.000 gl.; — A dobí po 5 od sto ($30.000 \times 15 = 450.000$) = 4500 gl., B dobí ($25.000 \times 15 = 375.000$) = 3750 gl., in C ($50.000 \times 15 = 750.000$) 7500 gl. Ravno tako bi se to dalo izrajtati po družbini številbi.

16. Obseda mož ima dosti živeza za $5\frac{1}{2}$ mescov; čez koliko časa bi moglo pa 13.000 mož zraven priti, da bi vsi vkup še $2\frac{1}{3}$ mesca mogli shajati? Ako bi vsa obseda (20.000 + 13.000 = 33.000) ob enem prišla, bi imeli živeža dovolj za ($20.000 : 33.000 = 5\frac{1}{2} : x$, prestavljeno $20.000 : 33.000 = x : 5\frac{1}{2}$) = $3\frac{1}{3}$ mesca. Ko bi tudi 13.000 mož koj tedaj vkup 33.000 mož prišlo, vživali bi 1 mesec dalj ko $2\frac{1}{3}$ mesca; praša se tedaj: Koliko časa bi potrebovalo 13.000 mož, če ima 33.000 mož za 1 mesec živeža dovolj? Odgovor: ($33.000 : 13.000 = 1 : x$, prestavljeno in okrajšano $13 : 33 = 1 : x$) $2\frac{7}{13}$ mesca. Čez $2\frac{7}{13}$ mesca bi moglo 13.000 mož zraven priti, da bi vsi vkup še $2\frac{1}{2}$ mesca z živežam shajali.

Tako, ljubi mladi učitelji, smo kratko načertali odgovore na omenjene vprašanja. Prosimo pa, da naj nam marljivi bravci prizanesó, kar smo tu pa tam premalo zapomnili in razložili. Mi smo le hotli pokazati (kakor so nam pri tem spraševanju tudi preč. gosp. šolski ogleda prav lepo priporočevali), kako potrebno je, da se uri učitelj, ki hoče pri takem spraševanju dobro in častno iziti. Mladi učitelj, ko pride iz pripravišnice, ne smemisliti, da so mu potem vse šolske knjige višjih razredov nepotrebne, da je dosti, da toliko knjig ima in razumé, kolikor jih ravno potrebuje za svojo malo šolo. On naj se prav stavno in natanko preuči vse učivne in pomočne slovenske in nemške knjige za glavne šole, in sicer: „Slovenski in slovensko-nemški „Abecednik“, slovensko in nemško „tablico zlogovanja“, „Unterklasse“ (Herrmann), „Anleitung zum Anschauungsunterrichte“ (Herrmann), „Anschauungsbilder“ (Herrmann), „Navod iz glave poštovati za 1. in 2. razred ljudskih šol“ (slovenski in nemški), „Pervo berilo“, „Erstes Lesebuch“, „Erstes Sprach- u. Lesebuch“, „Hilfsbuch zum I. Sprach- u. Lesebuche“, „Drugo berilo“, „Zweites Sprach- u. Lesebuch“, Hilfsbuch zum II. Sprach- u. Lesebuche, „Drittes Lesebuch“, „Sprach- u. Sachunterricht“ (Herrmann), Slovensko-nemška gramatika“, „Praktisches slovenisch-deutsches Sprachbuch“, „Satzzeichnung“, „Freischreibübungen“ (Herrmann), „Spisje“ (Praprotnik), „Uebungsbuch zum Rechnungsunterrichte“ (III. — IV. raz.), „Methodik des Zifferrechnens“, „Računica“, „Kratek popis avstrijsanskega cesarstva (Cigale), „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ (Slomšek), „Ponovilo nedeljskih nauk“, „Drobtinice“, Vaje v lepopisju“ (Levc, Centrich,

Greiner) i. t. d. Zraven teh in drugih (tu pa tam zapovedanih in priporočenih šolskih in pomočnih knjig naj se učitelj na Slovenskem tudi prav pridno in stavno učí slovenske slovnice (Metelko, Potočnik, Janežič, Majar), da jo bo lahko in spešno vpletal pri slov. berilih in pri Slov.-nemšk. gramatiki. Bere naj pa tudi dobre pedagogične časopise („Oesterreichischer Schulbote“, „Oesterreichisches pädag. Wochenblatt“, „Allgemeine österr. Schulzeitung“, „Tovarša“ i. t. d.) in druge spise o odgojevanji mladosti. Vse to pa naj učitelj ne pogleda le po verhu, temuč naj vsaki spis do zadnjega zernica dobro prebira in za rabo ohranjuje. Vadi naj se pa vedno tudi slovensko in nemško spisovati, da mu ne bo pot po čelu tekkel, kadar mora kaj s peresom delati. Mladi učitelj naj ima vedno pred očmi pregovor, ki pravi: „Kdor praša in pozveduje (se učí), ne zajde“ in: „Modra glava, slava prava“. —

Pogovor dveh učiteljskih pripravnikov.

Peter in Vojtek, dva pripravnika, sprehajata se neki dan o šolskih počitnicah. Pervi je bil že pripravništvo izveršil, in drugi — kakor je sam pravil — bode še le prihodnje leto solnce svobode zagledal, in začel si bo z lastnima rokama kruh služiti. Njuni pogovor je bil dolgi pretres o izbranem stanu. Hočem vam, dragi čitatelji, povedati nekatere odlomke za porazumljenje, da v nekterih obzirih niso le slabemu vspehu otroškega napredka krivi zavodi in učelišča, ampak včasu tudi učitelj sam, posebno tak, ktereга je ali bojzljivost težkega prihodnjega učenja, ali pa celó lenoba k temu stanu odbrala.

Vojtek. Ali ti je zeló žal, da bodeš učitelj? če bi bil jaz namesto v pripravništvo le še naprej šole obiskoval, lej, zdaj bi bil lahko že Homerja, Ovida, Ksenofonta in morebiti še kaj več latinskih in gerških klasikarjev preštudiral, in ne bi mi bilo treba čakati in čakati stanu in nazadnje dočakati revščine. In, če —

„In če bi tebe pripravništvo nikoli ne poznalo“ povzame Peter besedo „bi lepi učiteljski stan enega pertlikovca manj štel; v kratkem ti povem, dragi Vojtek, brez zamere in brez kakega prepira in kavsanja, da tebi se toliko naš stan pristji, kakor oslu — — cilinder.

Vojtek. Zakaj?

Peter. Za to. „Kdor nima pravega veselja do kakega stanu,“ so mi večkrat še ranjki moj oče rekli, „temu ga ni treba nastopiti; opravil ne bo pri njem nič. Namesto, da bi svoje dolžnosti z veseljem opravljal, bo preklinjal uro in dan, kdaj se je k kjemu vpisal“. Ali tak more potem nevedne otroke po postavi izobraževati? in glej, koliko veljá, da tak in nič drugačen ne bodeš ti?

Vojtek. I, jaz le tako pravim in ti kot svojemu prijatlu misli razodenem; zatoraj, Bog varuj, da bi ti okoli pravil in oznanoval, kak-

šne gradove zidam jaz učiteljskemu stanu. Kaj bi bilo, ko bi to kdo naših gospodov prednikov zvedil?

Peter. Nič dobrega ni, da jaz vem.

Vojtek. (se po glavi praska rekoč:) Peter, ti se meni danes čuden zdiš, ali ti ne smem upati?

Peter. Ne boj se zastran tega. Javil te ne bom, dasiravno bi koristno bilo, da se taki pertlikovci očitno naznanijo višjim.

Vojtek. E pojdi, pojdi! začniva kaj drugega.

Peter. Nič drugega, ravno to. Hočem ti malo, dasiravno sem tudi jaz še nepopolnoma v ti reči zveden, učiteljski stan razjasniti. Kakor veš, bilo nas je lani 25 pripravnikov, izmed katerih ni bil nobeden posebno revnega rodu, in povej mi, koliko se jih je naročilo na našega zlatavrednega „Učiteljskega Tovarša“?

Vojtek. Kdo pa je to „Uč. Tovarš“?, ali so to zopet kake nove bukve?

Peter (roke sklene). Moj Bog! Ali tega še ne veš? in potem hočeš učitelj postati. Še enkrat rečem, da ti boš toliko opravil v naši kompaniji, kakor žaba pri lešniku.

Vojtek (jezno). I no, ki pa tega imena še nikoli —

Peter. Tiho bodi, že vem, kaj misliš reči. Poslušaj me, ti bom jaz povedal, kakšen mož je ta „Tovarš“. Nog in rok nima, tudi ust ne, in vender ti vse pové, kar pri svojem stanu rabiš. In lej (se smeja) to je — časopis, kateri je učiteljem in nam, zapomni, in posebno nam namenjen.

Vojtek (se v besedo sili). Primaruha, da tega in —

Peter. Poslušaj dalje, „saj beseda ni konj“, stalo je unikat v „Novicah.“ Poznaš li „Novice“?

Vojtek. Pri svojem gospodarju sem jih enkrat vidil.

Peter. Hvala Bogu! — Toraj zapazi si dobro, da vsak mladenec želječi nastopiti težki ta stanu, mora dobro popred premisliti, kaj bo začel? Pomisliti mora potem pač dobro, da se bode pečal z mladino; in kaj je važnejega od mladine? Učitelju zroče tedaj starši svoje male otročičke, kakor hitro k pameti pridejo. V ti dobi se otroku, kakor sem, če se ne motim, v neki pesmi čital, odpre veliko stezá in lej, ti boš tisti mož, kateri boš kazal otroku namesto njegovega angeljčka pravo pot. Tedaj kdor zanemaruje otroke v ti važni dobi, bo enkrat težko shajal pri Bogu. Ne išči bogatstva v tem stanu, temuč išči si zaslužene slave, ktera stori te neumerlega. Če si varčen s svojim plačilom, stradal ravno ne boš, morda se ti bo še dobro godilo. Taki pa, kakor sem rekel, kateri gre v učiteljski stan le zato, da se mu po višjih šolah ni treba vbijati, kateri misli, Bog zna, kako kmali bode dobro in brez vseh skerbi živel, takega ni Bog vstvaril za učitelja. Za takega je veliko bolje, da učiteljskega stanu ne pozná, kakor ti „Učiteljskega Tovarša“ ne. Koliko lepih naukov dobimo iz omenjenega časopisa vsaki mesec! Učitelji in mi pripravniki sploh ne moremo dostojno zahvaliti se njegovim podpornikom. Toraj rečem, da učitelj se naj ne šteje med prave učitelje, kakor učiteljski pripravnik ne med prave učiteljske pripravnike, kateri „Tovarša“ ne pozná. —

Med takimi in enakimi pogovori teh dveh mladenčev zazvoni

Avemarijo; klobuke izkineta z glave, in molita na tihoma navadno molitev; izmolivši jo, gresta domu, kjer jih je že večerja čakala. —

Peter je zdaj učitelj na deželi na Kranjskem, marljiv slovenski domorodec; Vojtek pa morda še v pripravištvu hlače terga in čaka solnca — s v o b o d e.

L. Tomšič.

Opominek za učitelja mesca grudna.

Prišel je čas, ko je družina sploh bolj v hiši kot zunaj. Tudi to naj učitelj rabi mladini in sebi na prid. Bolj kot vselej naj obdeluje zdaj berilno tvarino in naj priporoča, da naj otroci doma pripovedujejo, kar so v šoli slišali. S tim se terdi spomin, se razširja dobra reč, in šola si pridobuje vedno več veljave in ljubezni pri posameznih družinah in srenjah. Tudi veselih božičnih praznikov naj učitelj nikoli ne pozabi otrokom povelicati s kako primerno povestico, pesmico, z jasicami i. t. d.

Mlade serca so široke polja, ktere niso nikoli dosti obdelane in za dober pridelek pripravljene.

R e š i t e v

računske zastavice v zadnjem listu.

1008 ovac se v 12 čed tako razdeli, da v vsako naslednjo čedo po 2 ovci več pridete namreč:

v drugo čedo pridete	2	ovci več	kakor v	pervo
„ tretjo „ pridejo	4	„ „	„ „	„
„ četerto jih pride	6	„ „	„ „	„
„ peto „ „	8	„ „	„ „	„
„ šesto „ „	10	„ „	„ „	„
„ sedmo „ „	12	„ „	„ „	„
„ osmo „ „	14	„ „	„ „	„
„ deveto „ „	16	„ „	„ „	„
„ deseto „ „	18	„ „	„ „	„
„ enajsto „ „	20	„ „	„ „	„
„ dvanajsto „ „	22	„ „	„ „	„
132 ovac.				

Po tem takem pride 132 ovac več v poslednjih 11. čedah, kakor jih je v 12. čedah brez teh 132. Če setedaj 132 ovac od 1008 odloči, in ostanek od 876 v 12 delov razdeli, jih pride na vsako čedo po 73; se vé da to število mora tudi za prvo čedo veljati. Ker mora, kakor sem že popred omenil, vsaka naslednja čeda po 2 ovci več imeti, tako mora ovčar svojih 1008 ovac tako le razdeliti, in sicer:

v	1.	čedo jih pride	73
"	2.	" " "	75
"	3.	" " "	77
"	4.	" " "	79
"	5.	" " "	81
"	6.	" " "	83
"	7.	" " "	85
"	8.	" " "	87
"	9.	" " "	89
"	10.	" " "	91
"	11.	" " "	93
"	12.	" " "	95

1008.

J. Danski.

Sveti večer.

Pervi pastir.

Povejte prijatli,
Kak čudo je to,
Po noči, pa sije
Nam solnce svitló?

Drugi pastir.

In čujte, tud' petje
Od delec verši;
Kdo vendar tak poje,
Tam gor' ni ljudi?

Tretji pastir.

Oj čudna prikazen!
Z višav gre nekdo!
Bojim se, bežimo,
Prečudno je to!

Vsi trije.

Oj čuda velike
Nocoj se godé;
Pa vendar veselo
Nam tolče serce!

Angel.

Razlegaj se slava
V višavi Bogu!
Napolnjena zemlja
Ti bodi mirú!

Nocoj oznanujem
Zveličani čas,
Mesija je rojen,
Stanuje pri vas!

Naj slavo pojejo
Bogú vse reči!
Srečnejše na svetu
Ni bilo nočí!

Pastirji.

Oj hvala nezmerna
Gospodu ves čas!
Češenje neskončno
Naj gre mu od nas!

O Betlehem srečni
Raduj se tud' ti!
Iz tebe rodovom
Vsem zarja svitlí!

In štalica borna
Ti sveta si zdaj,
Si tempelj bogati,
In radostni raj.

Oj s čim bi vernili
Gospodu vse to?
Tje k njemu hitimo
Z zahvalo lepó!

P.

Konec letnica.

Skrivnosti polna bežijoča stvar,
Vsem upanja, skerbí dovolj prinaša.
Posvetni strasti ne molí nikdar;
Življenje kratí, tudi smert odlaša.

Vbeži na zemlji ji, ne travica,
Od bitja vsakega en del podere.
Bo dalje se pisala letnica,
Da nam življenja saj le ne pobere.

A. Štamcar.

Novice.

Iz Tersta. Tukajšni prečastiti škofijski konzistorij je pod št. 117 vsem šolskim prednikom in učiteljem zaukazal, da naj se v teržaški okolici v slovenskih šolah nemščina ne uči. Ako pa kateri starši želé, da bi se njih otroci tudi nemščine učili, je učiteljem dovoljeno, da učé take otroke v posebnih šolah. — Ta modra naprava je sploh veselo sprejeta.

Iz logaške planine. Presvitli cesar so prečastitega gospoda Andreja Pečar-ja, verhniškega dekana, izvolili za častnega korarja ljubljanskega stoljnega kapiteljna, potem ko so jih pred nekaj leti poslavlili z zlatim križem svojega Franc-Jozefovega reda za zasluge. Ne spodobi se, da bi tukaj popisovali njih premnoge zasluge za cerkev, šolo, državo in dom; samo to naj mi bo pripuščeno, da izrečém priserčno vošilo: Bog nam jih obvari še mnogo, mnogo let!

Iz ižanskega grada. Ljubi „Tovars!“ Preden letos še zadnjikrat k meni prideš, naj Te serčno zahvalim za vse lepe ino drage poduke, ki si jih nam letos donasal! Zvest in vesel si potoval celo leto po dvakrat na mesec v bližnje in daljne kraje, ter vsem svojim bravcom in prijatlom donasal drage bisere, ktere si pridno nabiral v svojo torbico. Leto bo kmali zginilo v neskončno morje prečudne večnosti. Ali poduki Tvoji nam bodo ostali kot dragi in nezgubljeni zaklad, iz kterega bomo kakor zdaj, tudi pozneje še zmiraj zajemali veliko dobrega in lepega. Obljubuješ nam tudi za prihodnje leto ravno toliko, in še več. Bog Ti tedaj poverni, kar mi nikdar ne bomo mogli, in Te ohrani učiteljskemu stanu tako zvestega in marljivega, kakor si do zdaj bil. Bog Ti pridobi še veliko novih bratev in prijatlov, ki Te do zdaj znabiti še poznali niso. To je moje serčno vošilo za prihodnje novo leto. — Vem, da jih je veliko, ki Te zasmehujejo ino neusmiljeno obrekujejo; ali ne oziraj se po tacih, ter zdihni le: „Bog jim daj pravi um in zdravo pamet!“ — Končaje Ti, predragi, z vsemi, ki so mojih misel, živo zakličem: Slava! — in Slava vsem, ki Te zvesto podpirajo! —

A. Dr. Slavoljub.

Iz Ljubljane. 1. t. m. je po dolgem bolehanji umerl gosp. Janez Zorin, prvi učenik v tukajšni mestni glavni šoli, in 3. t. m. smo ga pokopali kakor se spodobi učeniku. H pogrebu ste ga spre-mile, slavna c. k. realka in Šentjakopska glavna šola s svojimi učeniki. Verli pevci tukajšne višje gimnazije so rajnkega in sploh učiteljski stan s tim počastili, da so pri pogrebu zapeli tri mile slovenske pes-mice: pri odhodu, v cerkvi in na grobu.

Rajni je služil od 23. okt. 1848. l. do okt. 1855. l. v tukajšni c. k. normalki, je učil slovenščino 3 leta v spodnjih realnih razredih in v preparandii in vse druge nauke, nekaj kot namestni, nekaj kot pomočni učenik. Zato „Novice“ pravijo: Zakaj svojemu nekdanjemu učeniku tudi normalna šola ni poslednje časti skazala, ne vé — nihče, čudi pa se — vsak“. — Od okt. 1855. l. je rajni služil težavno službo v novi Šentjakopski šoli, in se je neprestano trudil za njeno povzdigo, dokler ni popolnoma opešal. „Tovars!“ mu s temi versticami postavi mali spominek, ter ga zaznamova kot svojega verlega podpornika. Bog daj njegovi duši večni pokoj!

Iz Ljubljane. Novi gosp. M. Vilhar-jev politički časnik: „Na prejšnjem“ bo jel izhajati v novem letu, bo izhajal dvakrat na teden na srednji poli, in bo veljal 6 gold. na leto. „Govoril bo“ kakor naznanja, „o vsem, kar se bode važnega po vsem svetu godilo; skušal bode med svojim narodom širiti potrebno znanje vsake verstve; jemal bode lepoznavne sastavke, nauke o vedah in umetnostih, donášal bode naznanila in oglasila i. t. d., denarne kurze in cene domačih pridelkov; tudi hoče oznanjevati važnejše stvari iz trgovinstva; pri vsem svojem delu pak ima namen vedno in posebno ozirati se na svojo slovensko domovino in njene potrebe“. — „Tovars“ mu voši le obilno naročnikov; vse drugo se bo samo vravalo. — Presvitli cesar so 20. nov. t. l. gosp. dr. Henrika Mitteis-a za vodja tukajšne gimnazije poterdili. — Več ljubljanskih duhovnov vabi v „Danici“ preč. gosp. duhovne in sploh slovenske pisatelje, da bi za 1000 letno obletnico sv. Cirila in Metoda za slovstven spominke, ki ga mislijo izdati, spisovali in pošiljali različne primerne spise, bodi si v prosti besedi ali v pesmih, različnega obsega, verstvenega, npravnega, zgodovinskega, jezikoslovnega i. t. d. sploh reči, ki služijo v pojasnjenje in porazumljenje, ki zadevajo verstvo in slovenstvo, življenje in djanje v tem zaslužnih mož, reči, ki merijo na to, da bi bili Slovani v resnici in ljubezni prejen hlev in en pastir. — Spise prejema sl. vredništvo „Zgodnje Danice“ do 9. marca prih. l. Ako se pobožni slov. pisatelji združijo, bo to delce zares krasna in vsem Slovenom koristna spomenica.

V a b i l o

na naročbo „Učiteljskega Tovarša“ za prihodnje
leto 1863.

Preden se „Tovars“ za letos poslovi pri svojih častitih bravcih, še enkrat prosi vse svoje mile brate, prijatelje in domoljubne Slovence, da bi ga tudi prihodnje leto obilno in blagovoljno sprejemali v svoje hiše in ga lepo podpirali. „Tovars“ bo hvaležnost svojo naj bolj s tem kazal, da si bo vedno bolj prizadeval vse to izverševati, kar zahteva od njega šola in učiteljstvo. Izhajal bo tako in tolikrat, in veljal bo tudi ravno toliko, kakor do zdaj, namreč za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Prosimo, da bi se naročniki kmali oglasili, da se bo pošiljanje vredilo. Z Bogom!

Vredništvo in založništvo.

Današnjemu listu je pridjan zavitek in kazalo.

Odgovorni vrednik:

Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:

Jož. Rudolf Milic.